

18-04-2023

UPA 2023/164

Inatsisartut Suleriaasianni § 36 naapertorlugu apeqquteqaat aallaavigalugu siunnersuut imaattoq matumuuna saqqummiuppara:

Illumut Danmarkimiit avissaarniarneq inuup inuuneraniit naleqarnerusutut isigineqassanersoq apeqquteqaat aallaavigalugu oqallisissiaq.

(Inatsisartuni ilaasortaq Aqqalu C. Jerimiassen, Atassut)

Oqaaseqaat:

Naleqqamiit Inatsisartuni ilaasortaq Aqqalu C. Jerimiassen oqallisissiaanut qutsaviginiarparput.

Isumaqatigiinnata isumaqatigiissutigisinnaagipput qularnarunannigilaq malinnaasunut. Taamaattorli isumaqatigilluinnarparput oqariartuut; “soormiuna taava sulii taasititsisoqannigila?”

Naleqqamiit ataqqivarput Atassut ersarissumik Kalaallit Naalangaaffingornissaannut akerliullutik oqariartuuteqartarnerat. Isumaqatiginngilarput, ataqqivarpulli.

Isornartorsiullu ersarinersusinnaanngilaq. Namminiilivinniarnearlutik partiit amerlanerussuteqartarata, sooq sulii Naalangaaffingornissamut alloriartoqarnikuunngila?

Naleqqamiit una oqallisissiaq marloqiusatut isigaarput.

Siullertut partiit namminiilivikkusuttuusaartut anguniagartik nalilersoqqittariaqarneranut kaammattuutitut, Naalangaaffingornissamut pilersaaruteqaratilluunniit taasititsissamaanngippata, soormi taava namminiilivinniartuusaarunnaarlutik nassuerluaannarunik Kalaallit Nunaat Danmarkimit pigineqaannassaasoq, Danskisullu innuttaassuseqaannassasugut. Tullertut Naalangaaffingornissamut ingerlaneq oqariartuutigineqarnera, Danmarkimit avissaartuunnerussasoq inuup inuuneranik akeqartussa.

Folketingimut qinersinermi kingullermi tupinnanngitsumik Atassutip qineqqusaartuisa ilaat maluginiarpaa, Inuit Ataqatigiit qanillattorsimanerannut. Allaat nalilerneqarsinnaalluni Atassutip politikkaa, Danskil Naalangaaffianiiginnarusunneq pingaarnerutilersimallugu.

Naleqqamiit aamma maluginiarpaput partiit ima isorartutigilersimasut allaat Naalangaaffingornissamut akerliulluinnartut Kalaallinillu pingaartitsisut partiimi ataatsimiissinnaanerat.

Tupigusuutigaarput, akuuffiginiarnaguli. Naleqqami innuttaasut ulluinnarsiutaat pitsaangorsartuarnissaat sulissutigitugalugu pilersaarusernerit ingerlattuarpagut Naalangaaffingornissatta aqqutissiunnissaa. Kalaallit kinaassuseqarnissaat,

Naleraq

namminiussuseqarnissaat nunaminnullu arsaarinnissutigineqarnikuunerat nunasiaataanerup aqqanik akerliusut, Naleqqamut tapersersuisuniinngillat.

Naleqqap pilersinneqarnerani ukioq 2021 siunnersuutigineqarpoq Danmarkimit pigineqarunnarluta ingerlariaqqittoqarnissaanik. Partiit anginerit Naalackersuisooqatigineqartaraluarlutik anguneqanngilaq, allammi piumanngippata amerlanerussuteqarnikuunnginnatta. Allaat qinequsaarnermi 2018-imi Naalangaaffinngornissamut aqqummik ersarissumik Naleqqamiit saqqummiussivugut, ukuit arlaqanngitsut ingerlaneranni “free association” atorlugu Naalangaaffinngornissamik siunnersuut tigussaasoq.

Imatut tigussaasumik siunnersuut taaneqarsinnaavoq:

1. Innuttaasut tikkuussisussamik taasitillugit §21 malillugu, ilumut namminiilivikkusunnersut. Siunertaa tassaavoq partiit ernumassutaat qaangissallugu, partii kisiat namminiilivikkusunnginnera, kisiannili innuttaasunik ilumut siunertaq taperserneqarnersoq.
2. Danmarkimut nalunaaruteqarneq namminiilivinniarnermik.
3. Nunatta danmarkillu akornani Free association atorlugu Naalangaaffinngornissamik isumaqatigiinniarneq.
4. Isumaqatigiissutip Inatssiartuni akuersissutigineqarnera. (Isumaqatigiissut akuerineqanngippat isumaqatigiinniarnert ingerlaqqissapput)
5. Innuttaasunik paasititsiniaaneq naggaserlugu innuttaasunik taasititsinermik.
6. Danskite Naalangaaffianut inerneranik nalunaaruteqarneq. Naameerneqassappat, namminersornermut inatsit atuutiinnassaq, angerneqassappat malitassat allanneqareersut malinneqassappat.

Immikkoortoq aappaaniit, arfernanut Namminersornermut Inatsimmi §21-mi allaqqapput. Immikkoortoq siulleq Naleqqamiit immikkuullarissutut siunnersuutaasimalluni.

Kingorna oqallinerit malinnaavigalugit malunnarsisimavoq ilaat isumaqartut isumaqatigiinniarnepup kingunissaa tamaasa nalunnginneqartariaqartut, namminiilivinnissaq kissaatigissagaanni.

Nunat Tamalaat akonranni isumaqatigiissut 1514¹ atuaraanni, allaqavoq politikikkut, aningaasaqarnikkut, inuiaqatigiilerinikkut ilinniartitaanikkullu pareersimannginneq utoqqatsissutaassanngitsoq namminiilivinnissamut kinguarsaanermut.

Inuiaat Kalaallit qulaatiinnarlugit Danmarkimut pulatinneqarnikuunerput, ersinngitsumik nunasiaateqarneq ingerlanniarlugu, suli ullumikkut kingunipilui saqqumikaapput.

Atassutip apeqqutaa, Danmarkimiit avissaartuunneq inuup inuuneranik akeqassanersoq, oqaluttuarisaaneq kingumut qiviassagaanni apeqquernartoqarpoq.

Tassami nunasiaataalernitta kingunerisaanik Inuit inuunerat qassit annaaneqarnikuunersut qiviarneqartarpa?

---

¹ <https://www.ohchr.org/en/instruments-mechanisms/instruments/declaration-granting-independence-colonial-countries-and-peoples>

Naleraq

Inuit Kalaallit nunarpullu nunasiaatigineqalersimanngikkaluarpat, taassumalu kingunerisaanik nappaatit eqqussorneqartut kingunerisaanik, inuiaat affaata tungaanut annaanikuusagut ummasimassaluarpat?

Inuit nunasiaataanerisa kingunerisaanik Avanersuarmit nuutsitaanerat pinngitsoorsimassagaluarpa, inuuniutissaannik arsaarnagit ulluinnarsiutaat ajortisarnagit?

Inuit aperinagit Danmarkip tunngaviusumik inatsisaanut piumanngisatsinnik pulatinneqarsimanngitsuugutta, arnartatsinnik niviarsariatatsinnillu naartuersiisimanerit naartunaveertitsinerillu pinngitsoorsimassagaluarpagut?

Ilaa Inuimmitaava inuunerannik qassinik akeqarsimava Danmarkip “naalangaaffeqatigiiffianiinneq”?

Oqallinneq qularnanngilaq allaqqanngitsunik ilaqassaaq, maanga uninnaviannгимmat.

Qujanaq partiit ersarissumik isummerfissaannik